

що інформаційно-аналітична компетентність є складовою їхньої професійної компетентності. Аналіз результатів формувального етапу експерименту показав, що важливе значення для формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх агентів з організації туризму має мотивація учнів щодо оволодіння інформаційною культурою, спрямування змісту інформаційних дисциплін на подальшу професійну діяльність, впровадження інтерактивних технологій навчання, створення інформаційно-освітнього середовища навчального закладу.

Список використаних джерел:

1. UA|TV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tinyurl.com/ybbuqznc>
2. Вільне.інфо [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vilne.info/2017/04/05/sistema-pidgotovki-kadriv-potrebuje-z/>
3. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
4. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Агент з організації туризму» – К.: , 2017.

УДК 378.1

В. В. Мацеха, Львів, Україна / V. V. Matsekha, Lviv, Ukraine
viktor.matsekha@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Анотація. У статті проаналізовано різні наукові підходи щодо тлумачення психолого-педагогічних термінів «компетенція», «компетентність», «інформатична компетентність» у контексті формування інформативної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю. У статті наведено аналіз поглядів дослідників стосовно відмінностей термінів «компетенція» та «компетентність», розкрито їх зміст та структуру. Поняття «компетенція» доцільно розглядати як відчужену, наперед задану соціальну вимогу (норму) до освітньої підготовки здобувача освіти, необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері, а компетентність – як якості особистості (знання, уміння, навички), які необхідні для якісної продуктивної діяльності. Зміст терміну «інформатична компетентність» розглядається як системна та динамічна якість особистості, яка інтегрує володіння знаннями теоретичного та технологічного характеру про основні методи інформатики та інформаційних технологій, уміння, навички та досвід їх використання при розв'язуванні професійних інженерно-педагогічних задач засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Основний зміст дослідження становить аналіз поняття «інформатична компетентність майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю».

Ключові слова: компетенція, компетентність, професійна компетентність, інформатична компетентність, педагог професійного навчання, формування інформатичної компетентності педагогів професійного навчання.

Summary. The article analyzes various scientific approaches to the interpretation of the psychological and pedagogical terms "competence", "competence", "computer competence" in the context of the formation of informative competence of future teachers of professional training of the computer profile. The article gives an analysis of the researcher's views on the differences between the terms "competence" and "competence", their content and structure are revealed. The concept of "competence" should be considered as an alienated, pre-set social requirement (norm) for the educational preparation of an applicant for education, necessary for qualitative productive activities in a particular field, and competence - as a personality (knowledge, skills, skills) that are necessary for a productive quality activities. The content of the term "computer competence" is considered as systemic and dynamic quality of the individual, which integrates knowledge of the theoretical and technological nature of the basic methods of informatics and information technologies, skills, skills and experience of their use in solving professional engineering and pedagogical tasks by means of information and communication technologies. The main content of the study is an analysis of the concept of "computer competence of future teachers of professional computer training".

Keywords: competence, competence, professional competence, computer competence, teacher of professional training, formation of informative competence of teachers of professional training.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти України визнано компетентнісний підхід, який набуває важливого значення, оскільки переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь та навичок у площину формування й розвитку у фахівців здатності практично діяти та творчо застосовувати в різних ситуаціях набуті знання та досвід. Формування інформативної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю повинен подолати розрив між знаннями та їх практичним застосуванням, навчити за допомогою отриманих і засвоєних знань ефективно вирішувати професійні завдання.

Нині проблема формування інформативної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю є актуальною та знаходиться в полі зору багатьох науковців. Необхідність розгляду цього питання зумовлена потребами ринку праці у конкурентоздатних фахівцях.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Різні аспекти інформативної компетентності педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю досліджувалися у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Термін «компетенція» аналізується в працях І. Агапова, Г. Голуб, Е. Зеєра, Є. Коган, І. Фішман, А. Хуторського, С. Шишова. Термін «компетентність» розглядається в працях Л. Сушенцевої, В. Хутматчера, А. Хуторського. У сучасних наукових дослідженнях Л. Петухової, А. Хатько, А. Хуторського вивчається зміст терміну «інформатична компетентність». У ході вивчення літератури виявлено, що подальшого уточнення та вивчення потребує зміст та структура поняття «інформатична компетентність майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю».

Мета: проаналізувати зміст термінів «компетенція», «компетентність» та «інформатична компетентність» у науковій педагогічній літературі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі відбуваються реформи вища освіта в Україні, пов'язані зі змінами стандартів вищої освіти відповідно до стандартів та вимог Європейського Союзу, оснований на компетентнісному підході, що передбачає освоєння здобувачами освіти компетенцій, які дозволять особистості стати професіоналом у тій чи іншій сфері діяльності, а також діяти у нових, проблемних та нестандартних ситуаціях. В рамках даного підходу кожен заклад освіти прагне використати методи та способи підготовки, здатні забезпечити випускників конкурентоспроможність на ринку праці, отже, закладам вищої освіти треба проводити навчання, орієнтовані на професійні задачі, з якими майбутні фахівці будуть стикатися у реальній практиці.

В рамках Болонського процесу, Україна взяла на себе певні обов'язки, у тому числі – приєднання до компетентнісного формату професійної освіти.

Аналіз чинного законодавства у сфері освіти показав, що питання впровадження компетентнісного підходу є ключовим в нормативних документах у галузі формування національної освіти. Зокрема у: Національній доктрині формування освіти (2002 р.), Національній рамці кваліфікацій (2011 р.), Національній стратегії формування освіти України на період до 2021 року, наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження у вищих навчальних закладах Європейської кредитно-трансферної системи», визначено, що головною метою української системи освіти є створення умов для формування та самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти випускниками середньої та вищої школи.

Мета компетентнісного підходу в освіті – подолати розрив між знаннями та їх практичним застосуванням, навчити за допомогою отриманих і засвоєних знань ефективно вирішувати професійні завдання. Згідно з Європейською концепцією компетентнісного підходу результат отримання професійних навичок важливіший за спосіб їх здобуття [8].

При вивченні досвіду становлення та формування компетентнісного підходу явно виділяється певний спектр особливостей його становлення та формування його моделей у рамках закордонних наукових шкіл.

Компетентнісний підхід як навчальний процес оснований на компетенціях, зародився у США наприкінці 60-х років [10, с. 34], у рамках однієї з конкретних наук (мовознавства) і був поширений як науковий метод. Виникнення компетентнісного підходу пов'язують з дослідженнями американського лінгвіста Н. Хомського [12, с. 8]. У 1965 р. Н. Хомський увів термін «компетенція» у понятійний апарат лінгвістики з проблем генеративної граматики. Він відзначав «... ми проводимо фундаментальну відмінність між компетенцією (знаннями своєї мови мовцем слухаючим) і вживанням (реальним використанням мови в конкретних ситуаціях). Тільки в ідеальному випадку... уживання є безпосереднім відбиттям компетенції. У дійсності ж воно не може безпосередньо відбивати компетенцію... протиставлення, що вводиться мною, пов'язане із сосюровським протиставленням мови й мовлення, але необхідно... скоріше повернутися гумбольдтовській концепції схованої компетенції як системи процесів, що породжують» [6, с. 13].

В кінці 80 – на початку 90-х років ХХ століття у США у зв'язку з новими вимогами бізнесу по відношенню до випускників вищих навчальних закладів щодо їх неспроможності та неграмотності застосування професійних знань та умінь під час конкретних виробничих ситуацій виникло поняття «компетентнісна освіта» [4, с. 9].

Орієнтація реформ на компетентнісний підхід продиктовано тим, що формально-знаннєва парадигма втратила свою цінність як провідна модель освітнього процесу. По-перше, це переплітається зі змінами самого феномену знання та його співвідношення до суспільної практики (інформація застаріває швидше чим здобувач закінчить заклад освіти) [2]. Друга причина полягає у тому, що зникає необхідність перенавантажувати пам'ять здобувача освіти знаннями «про запас», так як для цього є інші «сховища» [2], необхідно лише навчити здобувача користуватися ними. Дана тенденція віддає перевагу самостійності індивіда, яка проявляється в умінні фахівця не лише вільно орієнтуватися в інформаційних підходах, а й умінні перетворювати інформацію в знання, потрібні йому в практиці, що якраз відсутнє в формально-знаннєвій парадигмі.

В рамках даного підходу ми стикаємося з поняттями «компетенція», «компетентність», «ключові компетентності» та «інформатична компетентність», що мають різноманітні визначення. Щодо поняття «інформатична компетентність», то в літературі зустрічаються ототожнені поняття «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетентність». На нашу думку, правильним є поняття «інформатична компетентність» оскільки воно найбільш наближене до науки «інформатика».

На думку Г. Голуб, Є. Коган та І. Фішман, під компетенцією розуміють «співорганізацію знань, умінь та навичок яка дозволяє ставити та досягати цілі по перетворенню ситуації» [3]. Е. Зеєр стверджує, що компетенція – це знання у дії, інтеграційний діяльнісний конструкт, включений в реальну ситуацію [5]. На думку С. Шишова, під компетенцією розуміють загальну здатність та готовність особистості до діяльності [15], основана на знаннях та досвіді, які отримані завдяки навчанню, орієнтовані на самостійну участь особистості в навчально-пізнавальному процесі, направлене на успішне залучення особистості до трудової діяльності.

В нашому дослідженні ми будемо дотримуватись формулювань А. Хуторського. «Компетенція – це відчужена, наперед задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки здобувача освіти, необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері» [13].

Також, А. Хуторський пропонує трьохрівневу ієрархію компетенцій [14]:

- 1) ключові, приналежні до загальному (метапредметному) змісту освіти;
- 2) загальнопредметні, реалізуються на матеріалі сукупності навчальних предметів (модулів) та освітніх областей;
- 3) предметні, часткові по відношенню до ключових та загальнопредметних, формуються на матеріалі окремих навчальних предметів [14].

Ключові компетентності дослідник конкретизує для кожного ступеню освіти на рівні освітніх областей та навчальних предметів. Перелік ключових освітніх компетенцій для ступенів вищої освіти визначаються ним на основі головних цілей конкретних ступенів, структурного уявлення особистісного та соціального досвіду, основних видів діяльності здобувача освіти, сприяючих успішній соціалізації здобувача освіти в сучасному суспільстві. В даній позиції до ключових компетенцій А. Хуторський відносить ціннісно-змістові, загальнокультурні, навчально-пізнавальні, інформаційні, комунікативні, соціально-трудова компетенції та компетенції особистісного саморозвитку [14].

У своїх працях, Л. Сушенцева виділяє ключові компетенції як потенціал розвитку важливих якостей здобувача освіти, що сприяють підвищенню продуктивності його професійної діяльності, удосконаленню знань, умінь та навичок, освоєнню основних сучасних виробничих технологій та формуванню професіонала [9, с. 301].

Учасникам симпозіуму «Ключові компетенції для Європи» (Берн, 1996 р.) було представлено перелік ключових компетенцій для професійної освіти [1, с. 17]. До них відносять:

- інформатична компетенція (володіння інформаційними технологіями та здатність сприймати критику в джерелах соціальної інформації);
- спеціальна компетенція (підготовка до виконання професійних задач);
- соціальна компетенція (уміння взяти на себе відповідальність в прийнятті професійних рішень, корпоративність; прояв толерантності до різних культур);
- комунікативна компетенція (володіння технологіями спілкування, в тому числі комп'ютерного);
- когнітивна компетенція (готовність та здатність самостійно здобувати нові знання та уміння, реалізовувати свій особистий потенціал) [1, с. 17].

В даній класифікації інформатична компетенція представлена яка самостійна ключова компетенція. В той же час, слід виділити, що дана компетенція може бути розглянута не тільки як окрема самостійна компетенція, але і як складова інших компетенцій (особливо комунікативна та когнітивна).

На думку А. Хуторського «компетентність – це володіння здобувачем освіти відповідною компетенцією, що включає його особистісні ставлення до неї та предмету діяльності, а також сукупність особистісних якостей здобувача освіти (ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок, здібностей), обумовлених досвідом його діяльності в певній соціальній та особистісній сфері» [13].

Відповідно до глосарію термінів Європейської вищої освіти компетентності поділяються на загальні (не залежать від змісту програми підготовки здобувача освіти) та професійні (відносяться до предмету). Подібний

поділ компетентностей можна зустріти у Стандартах вищої освіти України, де виділені інтегральні, загальні (ключові, базові), професійні (спеціальні фахові) компетентності, яким повинен оволодіти випускник закладу вищої освіти як на освітньому рівні бакалавра, так і на освітньому рівні магістра.

Загальні компетентності необхідні для освітньо-професійної діяльності будь-якого сучасного здобувача освіти, крім того, від рівня їх сформованості в певній мірі залежить розвиток професійної компетентності.

Інформатична компетентність розглядається як одна з ключових компетентностей, є предметом прогресивного наукового інтересу та розглядається в різних аспектах та з позицій різних методологічних підходів.

Інформатичну компетентність розглядають як «здатність до реалізації системного обсягу знань, умінь та навичок набуття та трансформації інформації у різних галузях людської діяльності для якісного виконання професійних функцій та усвідомленого передбачення наслідків своєї діяльності» [7, с. 183].

На нашу думку, найбільш доцільним визначення терміну «інформатична компетентність» має А. Хатько, яка визначає інформатичну компетентність педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю «як системну та динамічну якість особистості, яка інтегрує володіння знаннями теоретичного та технологічного характеру про основні методи інформатики та інформаційних технологій, уміння, навички та досвід їх використання при розв'язуванні професійних інженерно-педагогічних задач засобами інформаційно-комунікаційних технологій» [11].

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. На підставі викладеного вище зазначимо, що в науковій педагогічній літературі немає єдності поглядів щодо визначення термінів «компетенція», «компетентність» «ключові компетенції» та «інформатична компетентність». Поняття компетентність доцільно розглядати як якості особистості (знання, уміння, навички), які необхідні для якісної продуктивної діяльності. Зміст терміну «інформатична компетентність» слід розглядати як системну та динамічну якість особистості, яка інтегрує володіння знаннями теоретичного та технологічного характеру про основні методи інформатики та інформаційних технологій, уміння, навички та досвід їх використання при розв'язуванні професійних інженерно-педагогічних задач засобами інформаційно-комунікаційних технологій. У подальших дослідженнях планується звернути увагу на структуру інформатичної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання комп'ютерного профілю.

Список використаних джерел:

1. Hutmatcher W. Key Competencies for Europe. *A Secondary Education for Europe Project: Report of the Symposium*, Berne, Switzerland, March 27-30, 1996. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf> (Last accessed: 12.02.2018).
2. Болотов В. А., Сериков В. В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе. *Педагогика*. 2003. № 10. С. 8–14.
3. Голуб Г. Б., Коган Е. Я., Фишман И. Я. Оценка уровня сформированности ключевых профессиональных компетентностей выпускников УНПО: подходы и процедуры. *Вопросы образования*. 2008. №2. – С. 161–185.
4. Ельбрехт О. Компетентнісний підхід як методологічна основа формування змісту освіти професійної підготовки менеджерів. *Гуманізація навчально-виховного процесу* : зб. наук. пр. / за заг. Ред. проф. В. І. Сипченка. Вип. LVIII. Ч. III. Слов'янськ : СДПУ, 2011. 266 с. С. 54-63.
5. Зеер Э. Ф. Саморегулируемое учение как психолого-дидактическая технология формирования компетенции у обучаемых. *Психологическая наука и образование*. 2004. № 3. С. 5–11.
6. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. – Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 40 с.
7. Петухова Л. Є. Теоретико-методологічні засади формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2009. 564 с.
8. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя: Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 18.12.2006. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_975/print (дата звернення: 12.02.2018).
9. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика: монографія / за ред. Н. Г. Ничкало; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 439 с.
10. Фролов Ю. В., Махотин Д. А. Компетентностная модель как основная оценки качества подготовки специалистов. *Высшее образование сегодня*. 2004. № 8. – С. 34–41.
11. Хатько А. В. Інформатична компетентність майбутніх інженерів педагогів комп'ютерного профілю. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. 2013. №7. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ozfm_2013_7_62.pdf (дата звернення: 12.02.2018).
12. Хомский Н. Язык и мышление / пер.: Б. Ю. Городоцкий. Москва: Издательство МГУ, 1972. 123 с.
13. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. *Интернет-журнал "Эйдос"*. 2002. URL: <http://eidoss.ru/journal/2002/0423.htm> (дата звернення: 12.02.2018).

14. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций. *Интернет-журнал "Эйдос"*. 2005. URL: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm> (дата звернення: 12.02.2018).
15. Шишов С. Е., Агапов И. Г. Компетентный подход к образованию: прихоть или необходимость? *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2002. № 2. С. 58.

УДК [94:351.773](477) «1944/1955

I.M. Романюк, Т.Ю. Школьнікова, Вінниця, Україна
I. Romaniuk, T. Shkolnikova, Vinnytsia, Ukraine
1945history@gmail.com

СТАН СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ

Анотація. У статті здійснено аналіз стану системи охорони здоров'я України в перші повоєнні роки (1944 – 1955 рр.). На основі статистичних даних проаналізовано основні показники відродження медичних установ України та відновлення діяльності навчальних і науково-дослідних інститутів.

У 1947 р. внаслідок медичної реорганізації, яка полягала в об'єднанні поліклінік (амбулаторій) з лікарнями, незважаючи на ряд істотних недоліків, допущених спочатку в процесі його здійснення, стало важливою перехідною ланкою в системі заходів, спрямованих на неухильне поліпшення якості медичного обслуговування населення. Роздільне існування стаціонарів і амбулаторно-поліклінічних установ гальмувало ріст кваліфікації більшості лікарів та стримувало здійснення процесу спеціалізації медичної допомоги. Багато районних лікарень після реорганізації перетворились на справжні центри спеціалізованої медичної допомоги, які не поступалися за обсягами допомоги та результатами лікування перед найбільшими міськими лікарнями. Поряд з цим зміцнюється і дільнична служба, зростає рівень профілактичної діяльності серед населення. В результаті проведення оздоровчих заходів, розширення та підвищення якості лікувально-профілактичної допомоги захворюваність населення знижувалася.

Одним з найважливіших принципів системи охорони здоров'я населення стає єдність медичної науки і практики - яка реалізовувалась шляхом впровадження наукових досягнень у практичну діяльність і висування практикою актуальних проблем, які потребували наукової розробки.

Ключові слова: система, охорона здоров'я, Україна, повоєнний період, фельдшерське обслуговування, санітарно-епідеміологічні станції, амбулаторія, поліклініка, установа, дільнична служба.

Summary The article analyzes the state of the health care system of Ukraine in the first postwar years (1944 - 1955). On the basis of statistical data, the main indicators of the revival of medical institutions of Ukraine and the restoration of the activity of educational and research institutes are analyzed.

In 1947, due to the medical reorganization, which consisted of the merging of the outpatient clinic (hospital) with the hospitals, despite a number of significant shortcomings, initially admitted in the process of its implementation, became an important transitional link in the system of measures aimed at the steady improvement of the quality of medical care of the population. The separate existence of inpatient facilities and outpatient clinics inhibited the growth of the qualifications of most doctors and hampered the implementation of the specialization of medical care. Many district hospitals became real centers of specialized medical care after reorganization, which were not inferior to the volume of assistance and treatment results in front of the largest city hospitals. Along with this, the district service is strengthening and the level of preventive activity among the population is increasing. As a result of the health improvement measures, the expansion and improvement of the quality of treatment and preventive care, the morbidity of the population declined.

One of the most important principles of the public health system is the unity of medical science and practice, which was realized through the introduction of scientific achievements into practical activities and putting forward the practice of pressing problems that required scientific development.

Key words: system, health care, Ukraine, post-war period, paramedic service, sanitary-epidemiological stations, out-patient department, clinic, institution, district service.

Постановка проблеми. У запропонованій праці вперше зроблена спроба систематично висвітлити стан системи охорони здоров'я України в перші повоєнні роки (1944-1945 рр.). Гострота сучасних проблем задає новий рівень соціального замовлення медицині, який виражається у тому, що вона набуває функцію прогнозування розвитку суспільства за показниками здоров'я. Встановлено, що більше половини факторів, які